

Marian Mihai

OMUL
și lumea înconjurătoare în cultul Bisericii Ortodoxe

Presa Universitară Clujeană

Marian MIHAI

•

OMUL ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE ÎN CULTUL BISERICII ORTODOXE

Marian MIHAI

OMUL ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE ÎN CULTUL BISERICII ORTODOXE

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2023

Referenți științifici:

Pr. prof. dr. **Marian Vîlciu**

Pr. prof. dr. **Leontin Popescu**

ISBN 978-606-37-2039-0

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro

CUPRINS

CAPITOLUL III.
LEGĂTURA OMULUI CU LUMEA ÎNCONJURĂTOARE

CAPITOLUL IV.
BISERICA ȘI LUCRAREA SA MÂNTUITOARE – DIMENSIUNEA EI LITURGICĂ

CAPITOLUL V.
DUHUL SFÂNT ȘI LUCRAREA SA SFINȚITOARE FAȚĂ DE OM ȘI LUME

CAPITOLUL VI.
SFINTELE SLUJBE ȘI ROLUL LOR ÎN SFINȚIREA OMULUI

Capitolul VII.

Sfârșitul vieții pământești și viața veșnică

ARGUMENT

Lucrarea de față își propune să surprindă omul și lumea înconjurătoare, așa cum sunt văzute în cultul Bisericii. Omul nu viețuiește izolat, ci „este direct legat de aproapele său, de societatea căreia îi aparține și de mediul natural în care trăiește[1]".

În ce ar consta noutatea unui astfel de demers? În teologie s-a vorbit și se vorbește mult despre Dumnezeu, despre om și universul în care acesta își duce existența, așa încât s-ar părea că lucrarea de față nu-și mai are rostul sau ar fi un adaos de prisos la multitudinea de lucrări pe această temă.

Relațiile lui cu acestea sunt influențate de religiozitatea sa, care este expresia pe verticală a sociabilității lui. Când aceasta este înlăturată, sociabilitatea pe orizontală își pierde cea de-a treia dimensiune; omul devine egocentric, viața socială sărăcește și grija față de mediul înconjurător dispare.

Fenomenele acestea sunt deosebit de simțite astăzi, ca egocentrism absolut, descompunere socială și criză ecologică.

Noutatea pe care o propun – și, în același timp, baza ideilor din prezenta lucrare – o leg de Cel care a întemeiat cultul Bisericii – Hristos Domnul. De asemenea, găsesc ziditor și nou demersul de a insista și a ne apleca cu multă râvnă la slujbele Bisericii: Dumnezeiasca Liturghie, Sfintele Taine, ierurgiile – ele vor constitui baza pe care se va clădi această lucrare a mea.

---

[1] Georgios MANTZARIDIS, *Morala creștină*, trad. de Diac. Cornel Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2006, p. 249.

Chiar dacă putem gândi că, prin rânduiala săvârșirii lor aproape neschimbată veacuri de-a rândul, aveam de-a face cu o repetiție continuă și că nu se vede nimic nou, ne dăm seama că săvârșirea sfintelor slujbe în cadrul cultului reprezintă un mers în spirală către Cel care ne așteaptă la o viață nouă în împărăția Sa cea veșnică.

Omul reprezintă rodul dragostei divine și este înzestrat cu virtuți și aspirații înalte: de a deveni Dumnezeu după har, de a ajunge la asemănare cu Dumnezeu. Persoana umană care își trăiește viața pe acest pământ, într-un cadru social, într-un mediu natural înconjurător, de care se folosește și în care se simte ca un stăpân, este în același timp și mădular al Bisericii. În cadrul acesta spiritual, care îi propune o existență mai presus de cea materială, Hristos Domnul este Cel care îl ajută să dobândească un statut nou, să devină cetățean al Împărăției Lui.

Există câteva motive care m-au determinat să aleg acest subiect.

Primul ține de o atitudine generală care poate fi observată în zilele noastre, nu numai în rândul celor nepracticanți, necredincioși, ci, de multe ori, și printre cei care obișnuiesc să participe la sfintele slujbe. Este vorba de a nesocoti, de a nu acorda importanță slujbelor bisericești, argumentele cele mai des invocate fiind lungimea slujbelor și lipsa de actualitate a acestora. Slujbele par a fi prea interminabile și plictisitoare, de unde și concluzia că nu mai sunt actuale și ar trebui modificate, adaptate la nevoile omului zilelor noastre, aflat într-o continuă cursă contra cronometru. Prin urmare, am putea spune că slujbele Bisericii au devenit, pentru o bună parte dintre credincioșii noștri, de neînțeles, străine, exterioare.

Un al doilea motiv, legat oarecum de primul, este constatarea că textele și întregul ritual al slujbelor sunt mai bine înțelese de către

cei credincioși, mai ales de oamenii simpli care au acces la toate slujbele bisericii și pe care le înțeleg. Majoritatea textelor slujbelor nu se reflectă în teologia dogmatică de manual și nici în mare parte din literatura teologică de specialitate, care, adesea, se limitează la teoretizări și speculații. Excepție face *Dogmatica* Părintelui Stăniloae, care se ancorează în viața liturgică, în cultul Bisericii și în tot ce înseamnă viața bisericească.

Al treilea motiv, dar și cel mai important dintre cele care m-au făcut să mă opresc asupra acestui subiect, este acela că despre relația om și mediu înconjurător în lumina cultului ortodox nu s-a scris foarte mult, mai ales în literatura teologiei liturgice[2].

Omul și lumea reprezintă una dintre preocupările esențiale ale cultului divin. Bogăția de slujbe și conținutul acestora, din toată perioada anului liturgic, care au în vedere omul și creația, ne permit să facem o analiză detaliată și să scoatem la lumină învățătura de credință a Bisericii.

Dacă privim atent asupra lucrării lui Dumnezeu, observăm că nu-l putem separa pe om, cunună a creației, de lumea ce-l înconjoară. Și omul, și creația își găsesc sens în Dumnezeu, în sânul Bisericii, prin cultul divin, așa cum subliniază teologul grec Mantzaridis: „Acesta se săvârșește prin ceremonii și slujbe religioase, dar și prin rugăciuni aparte ale credincioșilor[3]". Cultul creștin culminează și dobândește deplinătate în sfânta și dumnezeiasca Liturghie. În ea, Biserica toată, om și lume, se mișcă și se îndreaptă spre scopul final – îndumnezeirea.

Pentru a lămuri mai mult argumentele amintite, vom sublinia câteva trăsături ale cultului ortodox:

---

[2] O eventuală inventariere adusă la zi a acestei literaturi poate completa tabloul acestei preocupări din spațiul teologiei liturgice.

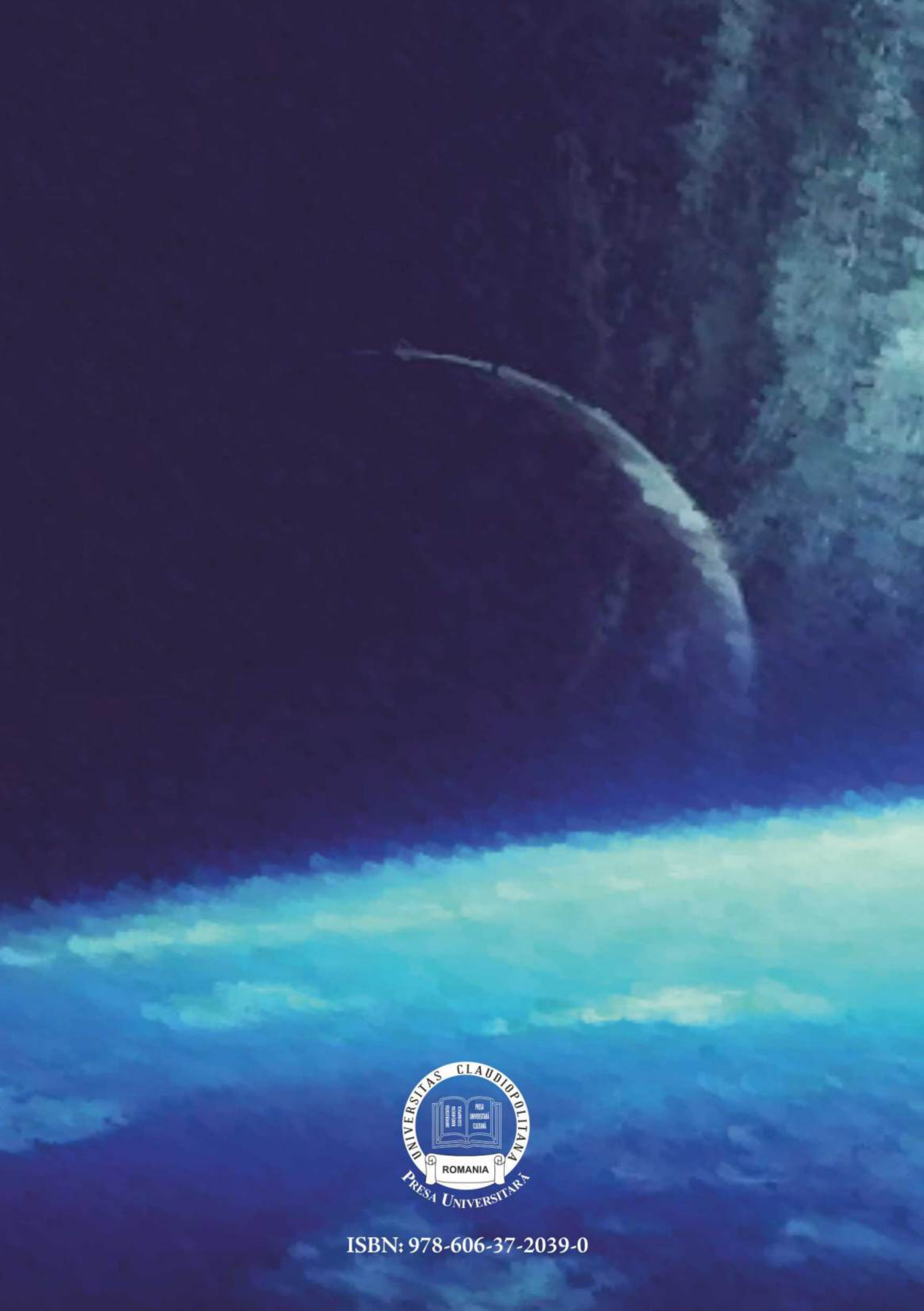
[3] G. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, p. 124.

1. Pentru cult, tema centrală este persoana, omul. Aceasta se observă din faptul că totul se derulează în cadrul unui dialog între Dumnezeu și om. Textul liturgic este viu. El se înfățișează ca o continuă legătură a omului cu Dumnezeu.

2. Accentul cade pe dobândirea vieții celei noi, viața veșnică, oferită de Mântuitorul Hristos prin Învierea Sa. Omul se împărtășește în această viață de Dumnezeu, și la această stare de sfințenie vrea să aducă și lumea care îl înconjoară. Se întâlnește cu Dumnezeu prin Sfintele Taine, prin care se împărtășește de harul Duhului Sfânt, primește sfințenie prin ierurgii, acestea făcându-l să-și păstreze viața curată; astfel, de sfințenie se hrănește toată făptura văzută și nevăzută.

3. Întrucât rugăciunile privesc toate aspectele vieții omenești – de la cele mai importante la cele ce par a fi neînsemnate –, cultul descoperă lucrarea lui Dumnezeu față de om și față de lume. Omul este chemat să conștientizeze și să trăiască prezența lui Dumnezeu în orice moment al vieții sale.

Așadar, lucrarea de față își propune să analizeze omul și universul din prisma cultului. Întrucât cultul este vast, în analiza noastră ne vom limita la câteva cărți de cult, mai cu seamă la *Molitfelnic*, pentru că în acesta sunt cuprinse acele slujbe care vizează omul și lumea înconjurătoare – de la naștere până la pomenirea celor răposați, de la sfințirea locului unde se va zidi casa, până la binecuvântarea roadelor pământului.

Presa Universitară
ISBN: 978-606-37-2039-0